

Dünya Enerji Görünümü

Sayı: 44

19-26 Ağustos 2013

Bu rapor; Enerji İşleri Genel Müdürlüğü, Enerji Politikaları ve Stratejileri Dairesi Başkanlığı Personeli tarafından hazırlanmış olup, haberler ilgili kaynakların özetidir.

Dilek AĞRI

Avrupa Birliği Ülkeleri Enerji Görünümü

Sinem ÇAYNAK

Amerikalar&Asya&Pasifik Enerji Görünümü

Feyyaz ŞİMŞEK

Rusya ve Hazar Bölgesi Enerji Görünümü

Barış İLTER
Ali GÜLMEZ

Orta Doğu ve Kuzey Afrika Enerji Görünümü

Ali GÜLMEZ
Volkan YARAMIŞ

Think – Tank Kuruluşları

Avrupa Birliği Ülkeleri Enerji Görünümü

➤ **AVRUPA BİRLİĞİ - UKRAYNA:** Ukrayna; Macaristan, Polonya, Slovakya ve Romanya'dan çok sayıda gaz rotaları geliştirip, AB ülkelerinden ithalatını arttırarak Rusya'dan pahalı gaz ithalatını düşürmek niyetindedir. Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç, Cumartesi günü Vladimir Putin'in tehdidine rağmen, AB ile ticarete önemli anlaşmalara bağlılıklarını yinelemiş ve aynı zamanda AB ile işbirliğinin, Ukrayna'nın modern bir Avrupa Devleti olma konusunda önemli bir uyarıcı role sahip olduğunu belirtmiştir.

<http://www.voanews.com/content/reu-ukraine-ignores-putin-warning-eu/1736436.html>

<http://www.energymarketprice.com/SitePage.asp?Command=NewsDetails&newsId=12574&trydf=>

➤ **ÇEK CUMHURİYETİ:** Çek Cumhuriyeti'nde Parlamentonun alt meclisinde Cuma günü, yenilenebilir enerji endüstrisi için sübvansiyonları sona erdirmek ve gelecek yıl Ocak ayından itibaren mevcut PV kurulumlarında vergi yolunu genişletmek ve böylelikle artan enerji fiyatlarını durdurabilmek için bir oylama yapılmıştır. Senato tarafından onaylanan ve başkan tarafından imzalanacak olan bu taslak, son başvuru tarihinden önce şebekeye bağlanan güneş, rüzgâr, hidroelektrik ve biokütle işletmelerini etkilememektedir. Bu değişiklik, cömert sübvansiyonları kötüye kullanan kimliği belirsiz firmalar için tasarlanmıştır.

<http://www.reuters.com/article/2013/08/16/czech-renewables-idUSL6N0GH16A20130816>

➤ **ALMANYA:** Almanya'da, Avrupa'nın en büyük çatı tipi güneş enerjisi santrali, Philippsburg'da resmen açılmıştır. PV julist ve juwi tarafından gerçekleştirilen proje, Goodyear Dunlop Avrupa lojistik merkezi çatısında bulunmakta olup, her yıl yaklaşık 1800 hanenin enerji ihtiyacını karşılayacak yeterliliktedir. Ayrıca yine yıllık 7,3 milyon kWh temiz enerji üreterek, atmosfere 5.171 ton CO₂ emisyon salımını engelleyecektir.

<http://www.energymarketprice.com/?12612>

➤ **İNGİLTERE:** Bussiness Green'de yer alan habere göre İngiltere'nin petrol ve gaz yatırımları rekor seviyelere ulaşmıştır. Ülkenin enerji politikasının yoğun inceleme ile karşı karşıya olduğu bir dönemde, yatırımların rekor düzeye ulaşmasıyla "yenilenen kararlılığı" hükümet memnuniyetle karşılamıştır. Off-shore işletmelerini temsil eden ticari bir kuruluş olan Oil & Gas UK, bu yıl yatırım düzeyinin 13,5 milyar £'a ulaşacağını tahmin ettiklerini belirtmiştir.

<http://www.businessgreen.com/bg/news/2290230/uk-oil-and-gas-investment-reaches-record-high>

Amerikalılar & Asya & Pasifik Enerji Görünümü

➤ **ARJANTİN-ÇİN:** Çin'in Arjantin'deki şeyl gaz kaynaklarını geliştirmeye yönelik olarak, uluslararası bir proje de dahil olmak üzere yeni ortaklık fırsatları geliştirdiği ve sermaye harcamalarını arttırdığı belirtiliyor. 2012 yılında, Arjantin ve Çin arasındaki ticaretin 14.84 milyar dolara ulaştığı kaydediliyor. Çin'in Latin Amerika'da enerji portföyünü genişletmesi Karayipler ve Orta Amerika ile bağlantısını sağlayacak önemli bir adım olarak değerlendiriliyor.

http://www.upi.com/Business_News/Energy-Resources/2013/08/22/China-boosts-Argentina-trade-energy-partnerships/UPI-22701377200191/

➤ **ÇİN-KENYA:** Afrika'da yatırımlarını genişletmek isteyen Çin'in Kenya ile enerji ve ulaştırma projelerine yönelik 5 milyar dolar değerinde bir anlaşma imzalandığı kaydediliyor. Kenya'daki sermaye yoğun yatırımlarda Çin'in önemli bir oyuncu konumuna geldiği belirtiliyor. Kenya'nın yeni keşfedilen petrol sektöründe, elektrik üretiminde ve teknoloji alanında yatırım ihtiyacı bulunduğu kaydediliyor.

<http://www.reuters.com/article/2013/08/19/kenya-china-idUSL6N0GK2WO20130819>

➤ **HİNDİSTAN-IRAK:** Hindistan'ın ikinci büyük petrol tedarikçisi Irak ve Hindistan arasında, Irak'ta 645 milyon varil rezerv bulunduğu tahmin edilen bir blokta keşif için 13 yıl süreli geniş bir enerji işbirliği anlaşması imzalandığı belirtiliyor. Ayrıca, taraflar arasında stratejik ikili, bölgesel ve uluslar arası konularda üç önemli anlaşma daha imzalandığı kaydediliyor.

http://articles.economictimes.indiatimes.com/2013-08-23/news/41440643_1_645-million-barrels-bilateral-cooperation-oil-exploration

Rusya ve Hazar Bölgesi Enerji Görünümü

➤ **RUSYA-UKRAYNA:** Ukrayna Enerji Bakanı Eduard Stavytsky Reuters'e verdiği bir demeçte, Ukrayna devlet enerji şirketi Naftogaz'ın bu yıl Rus gaz ithalatını yüzde 30 azalttığını ve 2014 yılında ise Avrupa'dan yapılan ithalatın iki katına çıkarılarak bunun daha da azaltılacağını söyledi. Eski Sovyet Cumhuriyeti Ukrayna, enerji kaynağının yüksek fiyatının azaltılmasını Rusya'dan istedi. Ancak somut sonuçlar alınamayan görüşmeler sonucunda, 2012 yılından itibaren Ukrayna Rus gazı yerine Avrupa spot piyasasından ucuz yakıt satın almaya başladı. Ukrayna'nın potansiyel enerji bağımsızlığı bu yıllarda henüz uzakta olmasına rağmen Kiev, Moskova'nın durumu kolayca kavrayacağını ve Rusya'yı yeniden ikna edeceğini umuyor. Moskova'nın bu ay aldığı, tüm Ukrayna mallarına ilişkin denetimlerin artırılacağı kararından sonra, bu durum daha da zor hale geldi.

<http://uk.reuters.com/article/2013/08/19/uk-ukraine-russia-gas-idUKBRE97I0FM20130819>

➤ **AZERBAYCAN-RUSYA:** SOCAR başkanı Rövnag Abdullayev Pazartesi günü gazetecilere verdiği demeçte, Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi SOCAR ile Rus Rosneft Şirketi arasında yılda beş milyon ton kapasiteli Bakü-Novorossiysk petrol boru hattı üzerinden Urals marka ham petrolün nakli ile ilgili görüşmeler devam ettiğini söyledi. Abdullayev, Urals marka ham petrolün, kısmen Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı ile taşınarak, İtalya ve Almanya'da bulunan ve Rosneft'in de hissedarı olduğu rafinerilerde işlenmesi olanağını görüştüklerini belirtti. Görüşülen konular arasında, Bakü-Novorossiysk boru hattı yoluyla gönderilecek petrolün bir kısmını Azerbaycan'da işleme olasılığı da bulunuyor. Abdullayev, tarafların görüşmelerde en geç 2013 yılı sonuna kadar operasyonların etkinliğini değerlendirmek niyetinde olduklarını söyledi. Bir anlaşmaya ulaşılması durumunda, işlemler önümüzdeki yıl başlayabilir. Azerbaycan şirketin başkanı, SOCAR ile Rosneft arasındaki diğer olası projeleri ile ilgili olarak, tarafların ilgi gösterdikleri birtakım ticari projelerin uygulanması olduğunu da belirtti.

<http://www.turkishweekly.net/news/154521/socar-rosneft-hold-talks-on-oil-reverse-on-baku-novorossiysk-pipeline.html>

➤ **RUSYA-ÇİN:** Şirket tarafından Salı günü yapılan açıklamaya göre Rus petrol devi Rosneft, Doğu Sibirya'nın Irkutsk bölgedeki Mogdinsky bloğunda ESPO boru hattına 160 km mesafede yeni bir petrol ve gaz rezervi keşfetti. Şirket günlük 425 bin metreküp gaz ve günlük 566 varil ham petrol akışlı 10 yerde keşif elde edildiğini açıkladı. Rosneft önemli bir stratejik görevle Doğu Sibirya'da yeni petrol ve gaz keşiflerinde bulunuyor. Rus petrol devinin, Çin'e olan uzun vadeli bir sözleşme yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için yeni kaynaklara ihtiyacı bulunuyor. Ocak 2011 tarihinden itibaren başlayarak Rosneft, 20 yıllık bir anlaşma kapsamında Çin'in CNPC şirketine yıllık 15 milyon ton ham petrol sağlıyor. Haziran ayında iki şirket 25 yıllığına, hacimleri yavaş yavaş arttırarak, yıllık 30 milyon tona ulaşacak anlaşmaya vardı.

<http://www.platts.com/latest-news/oil/moscow/russias-rosneft-hits-new-oil-gas-deposit-in-east-26198775>

➤ **RUSYA-UKRAYNA-AB:** Belarus ve Kazakistan da dahil olmak üzere bir kaç ülkeden oluşan Rusya liderliğindeki Gümrük Birliğini genişletmek amacındaki Devlet Başkanı Vladimir Putin'in için, Ukrayna ana hedef haline geldi. Rusya ve Batı Avrupa arasında çalışan hayati önemdeki boru hatları ile Ukrayna, şu anda Rus şirketlerinin sattığı enerji kaynaklarının bir çoğu için anahtar durumunda. Örneğin Rusya'nın bir numaralı enerji tedarikçisi Gazprom, gelirinin üçte ikisini AB'ye yaptığı satış yoluyla sağlıyor. Bu nedenle Batı ile Doğu arasında bir köprü olan Ukrayna'nın stratejik konumu, ticari bağları olan Kremlin için Ukrayna'yı öncelikli hale getirmiştir. Ancak Ukrayna hükümeti Kremlin'deki gelişmeleri tanıma konusunda dikkatli davranıyor. Rusya'nın komşusu olmasına rağmen, diğer eski Sovyet Cumhuriyetleri Ermenistan ve Moldova'nın da olduğu gibi Gümrük Birliği içinde gözlemci statüsü kabul etti. Bu ikna edici bir adım olmamasına rağmen, Ukrayna'yı Moskova üzerine itmesi ve tam üye statüsü elde etmesini sağlaması olasılığı açısından önemli görünüyor. Diğer yandan prensip olarak, Ukraynalı politikacıların son yıllardaki Brüksel ile olan ilişkilere bakışları daha iyi seviyede.

<http://www.thenewfederalist.eu/Is-Russia-s-play-for-Ukraine-a-waste-of-time.05924>

➤ **RUSYA:** Rusya'da petrol ve gaz endüstrisini etkileyen önemli konuları inceleyen ve sektör için kısa ve uzun vadeli tahminler sağlayan Business Monitor, yeni yayınladığı Petrol ve Gaz Raporu'nda, Rusya'nın petrol ve gaz sektöründeki en son bulgulara yer verdi. Business Monitor, Rusya'da Sovyet sonrası rekor seviyelerdeki petrol ve gaz üretiminde kısa süreli artış görülmeye devam edileceğini, ancak bunu korumak için yüksek düzeyde yatırımın gerekli olacağını belirtti. Ülke ayrıca, beklenen yavaş talep artışıyla birlikte, Avrupa'daki çekirdek pazar ve diğer küresel gaz tedarikçilerinin artan rekabetleri nedeniyle doğal gaz pazarını çeşitlendirmek baskısıyla karşı karşıya bulunuyor.

<http://www.sfgate.com/business/press-releases/article/Business-Monitor-Releases-Latest-Findings-for-4752248.php>

Orta Doğu & Kuzey Afrika Enerji Görünümü

➤ **IRAK:** Irak başbakanı Nuri el-Maliki Hindistan'ı üç günlük ziyareti sırasında, her iki ülke arasında enerji ve su yönetimi konularını ele alıp, ilişkileri geliştirme yönünde mutabakata vardı. Irak, enerji sektöründe Hindistan'ın güvenli bir ortak olduğunu düşündüğü için ikili ilişkileri geliştirme niyetinde. Ayrıca bunun yanında Irak, savaş yılları boyunca zarar gören su altyapısını da Hindistan'ın yardımıyla iyileştirmeyi hedefliyor.

<http://www.thehindu.com/news/national/indiairaq-energy-ties-looking-up/article5045927.ece>

➤ **NİJERYA:** Federal Hükümet, geçen hafta Çinli bir enerji firması olan MoU ile bir mutabakat zaptı imzaladı. MoU şirketinin imzasından sonra, şirket ulusal şebekeye 1200 mega watt ilave elektrik verebilecektir.

<http://premiumtimesng.com/news/143065-nigeria-signs-3-7bn-mou-with-chinese-firm-on-coal-energy.html>

THINK- TANK KURULUSLARI

<http://csis.org/publication/mexican-energy-reform-politics-and-predictions>

MEKSİKA ENERJİ REFORMU: POLİTİKALAR VE TAHMİNLER

Meksika Devlet Başkanı Enrique P. Nieto 13 Ağustos'ta Meksika enerji sektöründeki reformlara yönelik taslak metni tanıttı. 1938'den beri devlet tekelinde bulunan Pemex'in (Petroleos Mexicanos) son yıllarda kârlılığı düşmekte olup reformlar olmadığı takdirde şirketin geleceğine yönelik projeksiyonlar olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Bundan dolayı Devlet Başkanı Nieto, enerji sektöründeki reformların Pemex ve Meksika için tek çıkar yol olduğunu vurgulamıştır.

Yirminci yüzyılın ilk altmış yılındaki bir dizi reformlar Meksika enerji sektörünü dönüştürmüştür. Üretim, hidrokarbonların dağıtımını ve aramadaki tüm özel yatırımlar ile üretim ve arz zincirlerindeki tüm kontrol devlete ait bir firma olan Pemex'e verilmiştir.

Meksika, günümüzde petrol ihracatçısı ilk on ülkeden biri olmasına rağmen, önümüzdeki on yıl içerisinde net petrol ithalatçısı ülke olma yolunda ilerlemektedir. Ülkenin önde gelen üç siyasi partisi de bu gerçeği görmekte ve Meksika enerji sektörünün derin ve yapısal değişime ihtiyaç duyduğunu kabul etmektedirler. Bu minvalde, yönetim üç siyasi parti arasında uzlaşımın sağlanacağı reformları ortaya koymaya çalışmaktadır. Meksika enerji sektöründeki reformları belirleyecek politikalar bazı soruları gündeme getirmiştir.

1. Reform taslağı kabul edilmezse ne olacak?

Son on yılda Meksika ulusal petrol üretiminde yüzde 20 düşüş görülmüş ve aynı dönemde rezervler yüzde 41 oranında düşmüştür. Eğer hiçbir önlem alınmazsa Meksika'daki düşüş ülkeyi 2019 yılında net petrol ihracatçısı olmaktan çıkaracaktır.

Meksika'da enerji sektöründen aktarılan gelirler hükümetin toplam gelirlerinin yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Eğer ülkedeki sanayi sektörü yeniden yapılandırılmaz ve Pemex'in üretimi bu hızla düşmeye devam ederse hükümet gelirleri sıkıntıya düşecek ve bütçe krizini içeren potansiyel etkiler söz konusu olacaktır.

2. Partilerin önerdiği reformlar nelerdir?

Üç siyasi partinin her biri de enerji sektöründeki reform üzerine farklı politikalar benimsemişlerdir.

Demokratik Devrim Partisi (PRD): Sol eğilimli PRD anayasal çerçevede olmasa da on iki yasal düzenlemeyle reform yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu noktada Pemex'in finansal özerkliğinin sağlanması, ulaşım ve rafineride özel yatırımların sınırlandırılması ve yakıt ve elektriğin sübvansiyonla edilmesi önerilmektedir.

Milliyetçi Eylem Partisi (PAN): Sağ eğilimli PAN üç siyasi parti içerisinde en köklü reformları öneren partidir. PAN, üç anayasal maddenin düzenlenmesiyle mali rejimin revize edilmesi ve varolan sübvansiyonlardan adım adım vazgeçilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. PAN'ın taslağıyla üretim ve arz zincirlerinin her seviyesinde devlete ait tekel durumunun kırılması beklenmektedir. PAN'ın ileri sürdüğü iş modeli Norveç merkezli Statoil'i örnek almaktadır. Norveç Hükümeti, Statoil'in %67'sini paylaşımına açmış ve o zamandan beri Statoil önemli başarılar göstermiştir. PAN'a göre Pemex üzerinde de benzer modelin benimsenmesi aynı başarıyı beraberinde getirecektir.

Kurumsal Devrimci Parti (PRI): PRI reform taslağıyla diğer iki parti önerilerinin arasında orta yolu bulmaktadır. PRI'nın reform taslağıyla Pemex'in özerkliğini sağlama ve şirketin karar verme süreçlerinde işçi birliklerinin gücünü sınırlandırma amaçlanmaktadır. (PAN'ın taslağında bu gücü bertaraf etmek söz konusu iken, PRI'da sınırlandırma arzulanmaktadır)

3. Reform sürecinin sonu ne olacak?

Hükümet, üç siyasi partinin de uzlaşısını sağlayacak Meksika Pakti'nin (Pacto por México) korumanın yollarını aramaktadır. Ancak, reform taslağı PRI'nın taslağına yakın bir şekilde inşa edilecek gibi gözükmektedir. PRI ve PAN'ın enerji reformlarında uzlaşmasının belli politik sonuçları olacaktır. Böyle bir durumda PRD enerji reformu konusunda referanduma gitmek zorunda kalacağını bildirmiştir.

Sonuç

Yeni teknolojiler petrol ve gaz üreticilerinin daha önce ulaşamadıkları doğal kaynaklara erişim imkanı vermiştir. Kuzey Amerika'daki klasik olmayan (unconventional) petrol ve gazın keşfiyle bölge ön plana çıkmıştır.

2008 yılındaki reformların başarısızlığından Meksika önemli dersler almıştır. Anayasal bağlamın dışındaki enerji reform çabaları oldukça etkili olamamıştır. Eğer Meksika Kongresi tarafından anayasal düzenlemeler geçirilirse Meksika enerji sanayinin bölgedeki pozisyonu ve potansiyeli artacak ve başarıya ulaşılacaktır.